

tot de zijne gemaakt. 'Prof. Schrieke', zo schreef Rauter aan Himmler, toen Schrieke bijna twee jaar in functie was,

*'ist absolut grossgermanisch im Sinne der Reichsidee ausgerichtet und ein treuer und verlässlicher Anhänger des Führers, einer der anständigsten NSB'er in Holland überhaupt. Der einzige Fehler bei Schrieke ist, dass seine Frau Malaienmischung und er selbst sehr schwerhörig ist.'*¹

Bij Schrieke's naoorlogse verklaring: 'Ik was een principieel tegenstander van de SS, mijn vrouw en kinderen hebben enig Indisch bloed in zich'², tekenen wij aan dat zijn 'tegenstanderschap' evident alleen betrekking had op de rassentheorie voorzover deze zich tot het 'Indisch bloed' uitstrekte – de Jodenvervolgving onderschreef hij. In de herfst van '41 bracht Hooykaas eens onder zijn aandacht dat hij, als secretaris-generaal van justitie, de plicht had voor de in Nederland levende Joden op te komen; het werd, aldus Hooykaas, 'een zeer gemouventeed onderhoud hetwelk ongeveer een uur heeft geduurd'³ – maar Schrieke weigerde.

Zijn werkzaamheden als secretaris-generaal zijn hier en daar al in ons vorige deel alsook in dit deel ter sprake gekomen. Wij willen daar nu allereerst aan toevoegen dat Schrieke op verzoek van de Duitse militaire instanties in september '41 samen met zijn ambtgenoot Verwey bepaalde dat prostituées zich voortaan regelmatig van overheidswege medisch moesten laten onderzoeken⁴, en dat hij eind '42 overwoog, een ingrijpende herziening van het echtscheidingsrecht bij besluit af te kondigen – hij schrok daar tenslotte van terug. Over deze zaak zijn overigens in januari '45 nog stukken gewisseld tussen het *Reichskommissariat* en het *Reichsjustizministerium* in Berlijn!⁵

¹ Brief, 28 juni 1943, van Rauter aan Himmler (BDC, 703). ² POD-Den Haag: p.v. J. J. Schrieke (1 nov. 1945), p. 8. ³ Dep. van justitie: 'Rapport inz. prof. Schrieke' (1945), p. 66 (BRvC: dossier 176 a/46 (J. J. Schrieke)). ⁴ De betrokken departementen gaven die controle (die zich tot ca. duizend prostituées moest uitstrekken) een nog stringenter karakter dan de Duitsers gewent hadden. In het Interkerkelijk Overleg kon men het er niet over eens worden of geprotesteerd moest worden tegen de maatregel van Schrieke en Verwey die 'de ontucht voorwerp van staatszorg' maakte (Touw: *Het verzet der Hervormde Kerke*, dl. I, p. 95); tot de instanties die wèl protesteerden, behoorden de Hervormde Synode en het Episcopaat. ⁵ Schrieke wenste de rechtspositie van gescheiden echtgenoten te verbeteren, echtscheiding na scheiding van tafel en bed mogelijk te maken na drie i.p.v. na vijf jaar, maar vooral ook de echtscheidingsgronden uit te breiden. Art. 264 van het toenmalig Burgerlijk Wetboek kende er slechts vier: overspel (Schrieke wilde toevoegen: 'tenzij dit door de andere echtgenoot uitdrukkelijk of stilzwijgend is geduld'), kwaadwillige verlating, veroordeling wegens misdrijf tot een vrijheidsstraf van